

Облікове інформаційне забезпечення господарських процесів як елемент фінансового моніторингу

Фінансовий моніторинг відіграє ключову роль у забезпеченні прозорості та стабільності фінансової системи. Його головна ціль – унеможливити використання фінансових інструментів для протиправної діяльності, зокрема для відмивання коштів та фінансування тероризму, шляхом контролю та аналізу фінансових операцій. Суб'єкти первинного фінансового моніторингу, зокрема бухгалтери, аудитори, фінансові установи, відіграють ключову роль у цьому процесі. Згідно з українським законодавством, суб'єкти первинного фінансового моніторингу, включаючи бухгалтерів, аудиторів та фінансові установи, зобов'язані повідомляти спеціально уповноважені органи, такі як Держфінмоніторинг України, про підозрілі фінансові операції. Це передбачено Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом» [1].

Актуальність теми, пов'язаної з відмиванням доходів, є надзвичайно високою в сучасних умовах. У час стрімкого розвитку нових технологій фінансова система також зазнає значних змін, що сприяє появі нових схем і методів легалізації злочинних коштів. Розуміння цієї проблеми в Україні дещо відрізняється від концепції, прийнятої у розвинених країнах. Злочинні доходи та надприбутки в Україні здебільшого походять не від класичних видів злочинної діяльності (наркобізнесу, проституції, торгівлі зброєю та людьми тощо), а створюються переважно внаслідок криміналізації економіки (розкрадання бюджетних коштів, контрабанди, незаконного обігу підакцизних товарів, шахрайств у банківській сфері тощо). [2]. Наразі існує велика кількість наукових публікацій і статей, присвячених цій проблематиці. Їхні результати свідчать про необхідність постійного вдосконалення механізмів протидії відмиванню доходів та зміцнення системи фінансового моніторингу.

Система фінансового моніторингу включає два рівні: державний та первинний. Державний фінансовий моніторинг охоплює заходи, що здійснюються органами державного нагляду для забезпечення виконання законодавства щодо боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та поширенням зброї масового знищення. Первинний моніторинг, в свою чергу, включає дії суб'єктів, таких як бухгалтери, аудитори та фінансові установи, для виконання вимог законодавства в межах їх компетенції та виявлення підозрілих операцій. Господарські операції фіксуються в бухгалтерському обліку шляхом їх повного та безперервного документування. Облікові записи здійснюються на основі первинних документів, оформлених відповідно до вимог Положення про

документальне оформлення записів у бухгалтерському обліку. Первинні документи, що підтверджують проведення фінансових операцій, слугують базою для облікових записів та аналізу, зокрема для виявлення підозрілих або нетипових транзакцій. Саме ці дані можуть бути використані суб'єктами первинного фінансового моніторингу для оцінки ризиків та формування повідомлень до уповноважених органів державного фінансового моніторингу.

Аналізуючи статтю Винниченко - Кумкова Л. і Кащук К. [3], представлено комплексний огляд сучасного стану системи фінансового моніторингу в Україні. Вони акцентують увагу на законодавчих змінах та на самих законах, один з них ми вже згадували. Прямо у статті не згадується бухгалтерський облік, але зазначається важливість виявлення підозрілих операцій, таких як операції, які не мають економічного сенсу, операції з пов'язаними особами чи нетипові схеми переказів. У документах звітності суб'єктів моніторингу критерії базуються на аналізі змісту фінансових операцій. І аналізуючи статтю, ми можемо зробити висновок, що первинний моніторинг формується на системі обліку. В свою чергу, в систему обліку входять первинні документи - рахунки, угоди, платіжки. Крім того, авторки підкреслює роль Національного банку України та Держфінмоніторингу, які мають аналітичну та регуляторну функції в системі моніторингу. Це також вказує на потребу системного та достовірного інформаційного забезпечення, зокрема через дані бухгалтерської звітності, що перевіряються під час перевірок. Таким чином, на основі матеріалу статті можна зробити висновок, що бухгалтерський облік є критично важливим джерелом інформації для здійснення фінансового моніторингу.

Фінансовий моніторинг в Україні, включаючи роль бухгалтерського обліку, є важливою складовою боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму. Дані, які надаються через первинні документи бухгалтерії, є основою для виявлення підозрілих операцій і оцінки ризиків. Здійснення ефективного моніторингу потребує достовірного інформаційного забезпечення, яке забезпечується саме через систему бухгалтерського обліку та регулярні перевірки фінансових операцій.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 6 грудня 2019 року № 361-IX. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 17.04.2025).
2. Фінансовий моніторинг : навч. посібник / укл. Е.О. Юрій, О.М. Грубляк. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2025. 368 с. - URL: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11241/Zam_H091_Fin_Monitoring_Yuriy_Grublyak_Electronne_Vyd%20%281%29.pdf?sequence=4&isAllowed=y (дата звернення: 17.04.2025).
3. Винниченко-Кумкова, Л. і Кащук, К. (2024) «ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ ГРОШЕЙ: ПОНЯТТЯ ТА МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ», Молодий вчений, 4 (128), с. 151-156. DOI: 10.32839/2304-5809/2024-4-128-13 - URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/6162/6030> (дата звернення 17.04.2025)